

Dani bá hezzaszólásai.

Ezt az én asszonyomat úgy bélepte az utánam való kíváncsiság, hogy a mai postával es küldött telicirkálva három árkos papírosat s aszongya benne, hogy mincsább tovább kénlódnék ezekkel a hengér oláhokkal, inkább belé ártsa magát a köpös kutba. Met — aszongya — eddigelé még csak által hircelgett valahogy a sok buszuságon, de ahoz még miánam se tudná hezzaszoktatni a természetjít, hogy az ő leányának a lakadalmába sárga pántikát tegyenek a lovak serényibe s osztán a jegyző ur es sárga pántikával hütöltesse meg a fjalalokat. Mán pediglen — aszongya — Mári kívánós lett s osztán a tiszesség úgy kívánja, hogy most mán hezza kell adni ehez a nyomoru Jóskához, ha ennyibe van a dolog. Különb es — aszongya — most mán én es beláthatom, hogy ha nincs es vagyunkája ennek a Jóskának, azért elég jó forgásu s jó evésü legén. Sze hogyha nem egyéb — aszongya — általirassuk rejük azt a három köbölfele földet a zalányiba s ha megbecsülük magunkot, egy néhány esztendő múlva még lovat es kaparíthatnak valahonnét a gazdaságba. Csak éppen az a baj — ahogy ez az én asszonyom írja —, hogy a mi nap es a Kurkuj Lidijék vendégségibe ezek az oláh zsandárok reja erőltették a sárga pántikát a jegyző urra, mikor hütöltette a fjalalokat s attól fogvást ojan erősen irtózik Lidisné a sárgaságtól, hogy amikor eszibe jut, örökké szakgatásai vannak a mejjibe. Pujáskából es mán csak a haricska pujáskát álhassa, met a törökbuza furtonoson eszibe juttatná a sárgaságot. Éppen ezért — azt írja ez az én asszonyom — ki kénék valahogy hozni Márijéket ebbe a mái küzsdék Magyarországra, hogy itt tegyék le a hütöt s azután osztán nyugudt lélekkel mehetnek vissza a három köböl fele födré. Míndezekbe — aszongya — mán meg es egyeztek vóna, csak azt várják, hogy én es szóljak hezza a dologhoz s ha beleegyezem, rögnest indulnak. A tanító urék fiacskája mán bé es szerette nekik az uti bilétát a magájéval együtt, met ő es ki akar jöni a fesső oskolába tanólni.

Ezekkel irá teli istálom az asszony azt a három árkos papírosat s most meg kénék, hogy válaszoljam valamí letteképen a levelit. Azt es írnam, hogy ide biza ne kívánkozzanak, de attól tartok, hogy belé ártsa magát a kutba ez a nyomoru fehérenép. Azt es írnam, hogy ecceribe jöjjenek, met jószüvel látom, de attól tartok, hogy ha ki találnak jöni, még ökök es nemzetrontóknak tekéntenék Pest várossába. — Sze most olvasám az újságba, hogy Pest várossába nemzetrontónak tekéntenék a kolozsvári egyetemet. Hinnye — mondom — eisse meggyengült a látomásom. Nézzesse meg az urfi es, magának nagyobb a tanólmánya, jobban esmeri a betüt.

Hejába nézem — aszongya az urfi —, én es csak úgy látom mind kijed.

Ugy van-e — mondom?

Hát ijent hogy irhattak erről az oskoláról, amijikbe az urfiék tanólnak? Különb — mondom — a penna mindent meg fog. Nem igaz-e? Ugy van — aszongya az urfi — igaz a van kijednek. Ne es igen törődjék velle, met szégyen vóna régig olvasni. A má világba mindenfélihez hezza kell szokni az ember természetjinek. Lássa-e kijed, ez a mü oskolánk es azért vátotta meg az uti bilétát annak üdején, met a besső részt nem tudta hezza szoktatni a sárga pántikához s most méges reja fogják, hogy nemzetrontó. Ha én vónék az egyetem hejjibe, csak ennyit válaszolnék nekik, hogy: „Ojan vagyok, amijen vagyok, met én kolozsvári vagyok”. — No hát a jól meg vóna válaszolra — mondom. Ejsze én es beleegyezem ezeknek a fehérepeknek a kijöcettelibe. Jörögessetek csak nyugudt lélekkel Ráki lelkem s ha megkérdi valaki tölletet, hogy kifélék vónatok, csak annyit mondjatok, hogy Kánakiak vagytok. Ha pediglen azt es meg találnák kérdeni, hogy mi a sujt kerestek ebbe a szegén küs országba, akkor ojan formálag feleljetek, mind én feleltem annak üdején: Azt keressük istálom, amit ott-hon hagyunk.

Boresa.

(Novella.)

Maszatos, szutykos gyereklábak aprózták végig lihegő futással a tornác tisztára mosott kókookáit: Suttogó hang szólt be a konyhaajtón, hogy a tekintetes ur föl ne ébredjen, mert ilyenkor szokta délutáni álmát aludni.

— Boresa néni!

— No mi az? — ijedt föl az asszony a mosogató fazék mellől.

— Meggyüttek a komédiások!

— Komédiások! — rettent ki a rémület Boresa néni két fakó öreg szemébe. Haragos villámlás esapott ki a ráncos szemöldökök alól, mintha rég lapangó orv tűz lobbant volna hirtelen újra lággra.

— Hun vannak?

— Ide szálltak a zsidóhó! A gazdakörbe mán ácsolják a pódiumot! Aggatják mán a sok cifra rongyot!

Boresa néni ajkán megvető mosoly mozdul meg:

— Csavargó fajta! Megin' csak elesavarják egy pár bolond embernek a fejét!

A gyerek újra nekiszedte a lábait az udvarnak. Már csak a kapuból hallatszott vissza éles hangja:

— Megyek nézni a komédiásokat!

Boresa néni letette a mosogató rongyot a fazék szélére. Sójagos nyögéssel leült az alacsony zsámolyra. A kendőjét megigazította a fején, a munka hevében elszabadult néhány ősz hajszálát hátra igazította a füle mögé, az arcán a pergámbőr mögött, a ketté keserű ránc alatt furesa gondolatok szaladgáltak. A keze önkéntelenül is ököibe szorult, ahogy egy elrontott élet körvonalai révedeztek elő képzeletéből. Ujra ott látta maga előtt a tekintetes urat, büszke, déleeg embert, mikor a komédiásnékkel mulat, a napokig tartó dáridókat, a kis tekintetes asszonyka két kisirt szemét, uszik a dengelegi birtok, aztán sorra kerül a szőlő a pernye határban . . . ott csillan még utolsót az árban szőke mosolyával a nagyszemü Istenáldása, amitől olyan bor termett, hogy párja nem volt három határban. . . A kis tekintetes asszonyt is megveri egy reggel nagy duhaj kedvében a tekintetes ur . . . a kis tekintetes asszonyt elviszik haza az apai házba . . . Pentelei tekintetes ur egyedül marad

Rómer Miklós

fűszerkereskedő

Szeged,

Dugonics-tér.

Telefon 9—83.

nagy duhaj jókedvében . . . Kiissza maradék borát és nekibusulva tűnődik el esténként elrontott élete fölött! . . .

Ekkor szegődik a házba Borecsa. Fürge, gondos kézzel rendbe szedi a sovány maradékot, újra emberré rázza Pentelei tekintetes urat és újra nekilendíti a medrétől kiköszönt életet a józanság útjára . . . És most újra idehullott a gyilkos szikra, amelyik már egyszer fölgnyújtotta a tetőt Pentelei Márton életének békés háza fölött.

— Tudod-e Borecsa, hogy nincs hűség a világon, csak csalfaság, számítás! — mondta egy reggelen, mikor egy darab föld újra elvándorolt az ősi birtokból a régi adósság fejében. — En még hűségre nem találtam soha! Azt hiszed, hogy a feleségem . . . Hozzám adták, mert gazdag voltam! Elvettem . . . de szeretni nem tudtam soha! Valami kegyetlen végzet játszik velem, Borecsa! Az édes anyai szeretetet nem ismertem soha, az apám határbankódorgó, otthonkerülő ember volt, alig kerültem össze vele néha nagy-ritkán, itt, látod Borecsa — és itt a szívére mutatott Pentelei Márton — itt bennem egy nagy üresség van, hallottam már melegről beszélni, amelyik odafér az ember szívéhez, mint a buboshoz dörgölődő kutya téli estén... ezt én nem ismerem . . .

Ilyenkor könny szökött a tekintetes ur szemébe. Borecsának valami nagy mondhatnékja türelmetlenkedett reszkető ajka mögött, de nagy, szinte hősies ellenállással mégsem mondta el egyszer se.

Pentelei Márton hatalmas, őszbecsavarodott üstöke fölmozdult a szakadt ripszamlagról. Fölszedte a pipáját a földről, ahova az álom kopogtatására lehullott. Petyhüdt izmait kinyújtóztatta. Fölállott és kiment a tornácra. Rongyos ruhájú ember mögött nyikordult vissza a kis kapu. Egy csomó színes papírt szorongatott a hóna alatt. Az első színlapot, Pentelei Mártonnak tűz gyul a szemében, mikor kezébe veszi a színes papirost. A tekintete végigfut a sorokon. Az ajkán megmozdul a mosoly, amelybe mintha valami kesernyés izt vegyített volna a szeszélyes kezű patikus, az élet.

— Hm! Színészek gyűttek Borecsa!

Az öreg asszony végigjártatja a tekintetét a tekintetes ur megrokkant alakján, a hajdani duhaj tűz már kilobbant a szeméből, de mégis félti, hangja reszketve mozdul föl:

— Hát osztán! Csak nem akar a tekintetes ur a komédiához menni!

Pentelei szeméből valami dacos villámlás csap ki. Hirtelen kiegyenesíti magát:

— El én! Azt teszek, amit én akarok! Elég volt a gyámságodból, Borecsa!

Borecsa néni elképedve mered a tekintetes ur patogó arcára.

— Jól van no, nem szóltam én egy szót se! Hiszen jól tudja a tekintetes ur, hogy azt a keveset is, amit mondtam, mér' mondtam!

Pentelei Márton sarkon fordul és befelédöng a szobába. A lépéseibe ruganyos, fiatalos erő szökik, jóleső érzés fut végig a tagjain, hogy egy kicsit kiszabadíthatja magát az öreg asszony dajkaságából.

— Az új fekete ruhámat, Borecsa! — dörgött a tekintetes ur hangja.

Borecsa néni nagy morgás közt suttyog be a szobába a ruháért, a szekrényajtót becsapja, hogy csak úgy zeng az egész ház, a tekintetes ur a babusza mögé

mosolyog, mikor látja az öreg asszony dér-dur haragját, csak azért is tovább önti az olajat a tűzre:

— Beretvaszerszámomat, szappant, egy kis szagosítót!

A szagosító szóra valami nagy káromkodásféle morrant föl Borecsa néni ajkán, a tekintetes ur nagy mulatságára.

Estére elment a színielőadáshoz. A közönség során halk moraj futott el, mikor meglátták kissé megtört alakját az első sor felé haladni. Végignézte a darabot és előadás után betért a körbe egy pohár borra. Már a második pohár is lecsuszott a torkán, amikor egyszerre megdobbant a szíve. A komédiások jöttek be nagy szeles dér-durral vacsorára. A tekintetes urnak valahogy visszaszökött a régi jókedv a lelkébe és a harmadik pohár bort már a színészek asztalánál itta meg. Az életébe hirtelen belecsöppent boldogság, hogy színészekkel ülhet együtt egy asztalnál, a mosolyát is fiatalossá színesítette az ajkán. A primadonna, kis szalmahajú nő, odaült Pentelei Márton mellé, apró pohárból szürcsölte kis piros nyelvél a bort, a tekintetes urnak ez szörnyű mód tetszett, hozatta is liter-számra a vinkót, úgy hogy reggel felé bizony nagy megerőltetésébe és különös mesterkedésébe került, hogy fel tudjon kelni az asztaltól.

Hazabotorkált. Borecsa néni már fönn volt. Szemrehányó pillantását eljártatta a tekintetes ur rogyadozó lépteim. Pentelei Márton magán érezte Borecsa szuró pillantását, föl se mert nézni az öreg asszonyra, pedig most már bosszantotta, hogy minduntalan beleártja magát az ő dolgaiba. Elvégre ő férfi és azt tehet, amit akar!

Le sem vetkőzött, úgy vetette magát le a pamlagra ruhástól. A zsebéből előkapart egy kis fotográfát. A kis szalmahajú primadonnát ábrázolta Bob hereg feszes trikójában.

— Ezt a képet, Borecsa, hallod-e, — mondta félálomban — ezt tedd csak oda az almáriom tetejére!

— Már mint hogy én! Egy ilyen perszónáét! Nem én, inkább tüstént itt hagyom a házat! — pattant föl Borecsa néni nekitűzelve, mintha vipera csipt volna meg.

Mártonnak azonmód kingrott az álom a szeméből. Ilyen hangra nem volt elkészülve. Mindent eltűrt az öregtől, de ezt az engedetlenséget sehogys tudta lenyelni.

— Nem teszed! — szikrázott a szeme és félelmetes tüzek villódtak ki az italtól mámoros szeméből.

— Nem én! Inkább mindjárt' itthagynom a házat! — és azonmód fordult is már és suttyant ki a konyhába a motyójáért.

Márton utána nézett. Ennek úgy látszik a felesé se tréfa. Mi leli ezt az öregasszonyt? Nagy dohogva járt föl és alá egy darabig a szobában. A feje szédült, de a harag most fölülkerekedett még a mámoron is. Meg fogja mutatni, hogy itt mégis csak az történik, amit ő akar, még az kellene, hogy egy ilyen vénség diktáljon fölötte.

Borecsa csakugyan megállt az ajtóban, kezében összekötött motyója. A hangja remegett:

— Isten áldja meg a tekintetes urat!

— Hát ne bolondozz már, Borecsa! . . . Hát aztán mi közöd neked ahhoz a színésznéhez!

Borecsa nem bírta tovább a régen tartogatott valamást. A hangja keserves sirásra csuklott. Öreg feje lehullott Pentelei Márton kezére, a könnyei melegén ömlöttek el a kezén, sirása mögül csak úgy szakadozottan tört elő ez a néhány szó:

— Mert szeretem a tekintetes urat! Tiporjon el tartson kuttyájának, cselédjének, bárminek . . . csak

azt ne kívánja tőlem, hogy más asszony képit tegyem oda az almáriumra!

Márton megtántorodott. Valami jóleső melegség ömlött el a szívére! Igen, ujjongott föl hangtalan gyönyörűséggel, most érezte meg először életében a szeretetet, amit eddig csak mások boldogságaként irigyelt.

— Aztán idenézzen — reszketett most már boldogam a könnyei mögött Boreza, belekotorászott a motyójába és egy elsárgult régi fotografiát húzott ki onnan — emlékszik-e még a tekintetes ur rám, milyen lány voltam én — és odatartotta Pentelei Márton elé a képet, amelyen sok szoknyával, ráncos eszmében, virulón mosolygott Boreza . . . jártak is utánam sokan . . . de nekem nem kellett egyik se . . . itt a feje újra lecsuklott Pentelei Márton kezére. Mártonból most már fölmozdult a sirás:

— Kelj már föl Boreza! Ne térdelj és ne csókold a kezemet, nem vagyok én pap! . . . Öregek vagyunk már mi ketten Boreza! Ne eredj és tedd le a holmidat! Azt a . . . azt a képet pedig, ami a kezébe van, add ide nekem!

— Minek az a tekintetes urnak?

— Csak add ide, no!

Boreza lassan kitétovázott a konyhába. Márton után nézett. Alázatos, összegörnyedt verébalakja már sehogyse emlékeztetett a képen ábrázolt viruló leányra. Márton egy darabig nézte a képet, azután egy hirtelen lendülettel, mintha az édes anyja kezét csókolta volna meg, rászoritotta az ajkát az elsárgult fotografiára és odaállította az almárium tetejére. A másikat, a primadonna képét pedig szép csöndesen leszórta a földre.

Illy János.

SAKK.

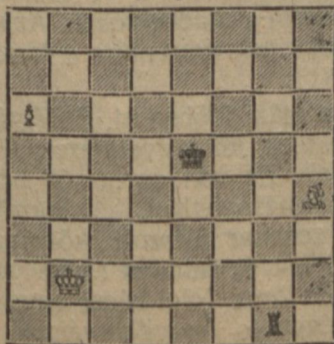
Rovatvezető: **Rácz László.**

Vil.: Balla Zoltán. Söt.: Marco.
Pöstyén 1922.

1. e4 e5 2. Hf3 d6 Marco kedvenc megnyitása, amelybe azonban nem egyszer beletört a fogó. 3. Fc4 Hd7 4. d4 c6 5. Hc3 Fe7 6. de de 7. Hg5 következő vezércsere nehéz, hosszú küzdelmet vezet be, amelyben vil. a meggyengült gyalogállásra veti magát erős 2 futójával. 7. Fxg5 8. Vh5 g6 9. Vxg5 Vxg5 10. Fxg5 b5 11. Fe2 f6 12. Fe3 He7 13. a4 vil. fejlődésben is előnyben van, de ami fontosabb támadási pontjai vannak; ilyenek a b5, c6, f6 pontok. 13. b4 14. Hb1 f5 15. f3 f4 ilyen manőverekkel nincs segítve a rossz gyalogok helyzetén, csak most az „e” és „c” gyalogok igen gyengék. 16. Jf2 h6 17. Hbd2 00 18. a5! Bff6 19. Hb3 a6 20. 00 g5 21. Bfd1 Hg6 22. Hc5 Hg8 23. Ba4 Hxc5 24. Fxc5 He6 25. Fc4 Bg6 26. Bxb4 Kg7 27. Fd6 Kf6 28. Bb6 g4 29. Kf2 gf 30. gx7 Hd4 31. Bxd4! ed 32. Fxf4 Ke7 33. Fe5 s ó feladát, mert minden gyalogja elhullt. (Elemelte Rácz László.)

III. sz. végjáték.

H. Weenink, Tijdschrift 1917.

Világos indul és nyer.

vil.: Kb2, Fh4, gya6 (3)

söt.: Ke5 Bg1 (2).

Lelke van a jószágnak.

(1916.)

(Kis falu, az Isonso mögött, havas hegyek alján. Hajlott tetejü házak roskadoznak a hó alatt, apró, füstöstorku vályog kémények pipáznak békésen a szelid, februári napfényben. Álmos, pihenő hangulat ül az egész falun. Öreg, magyar népfelkelők két százada pihen a front idegsorvasztó fáradalmait. Az egyik szlovén — azaz hogy „csues” — ház udvarán két öreg magyar népfelkelő pipázik rendületlenül. Hátukat nekítámasztják a napsütött ház falának s nagyokat nyújtózkodnak. Az udvaron a napsugár alatt lassan lucskosodik a hó, a szemben lévő istállóból unott marhabögés hallatszik.)

Az egyik magyar: Hajja-e kend? Éppen olyan, mint odahaza.

A másik: Igasság. Akárcsak a Bimbó hangja.

Az egyik: Kendnek is jó ezt hallani?

A másik: Hát. Mer a Bimbónak is borgyuja van.

Az egyik: Mennyi idős?

A másik: Fél éves.

Az egyik: Erős jószág?

A másik: Öleg jó kötésü.

(Messziről tompa dörgéssel hallatszik az ágyuszó.)

Az egyik: Aha! Nyomják a bosnyákokat!

A másik: Nem nyughat a talján. Mindig Oszla viát vereti.

(Kis szünet. Csak a pipák füstölnek.)

A másik: Azt írja az asszony a levelébe, akit ten nap kaptam, hogy a vörös kocsmáros meg akarja venni a borgyut.

Az egyik: Oda adi kend?

A másik: Nem'a. Hagy nyójjön a jószág.

Az egyik: Bika?

A másik: Nem a'.

Az egyik: Akkor nem is érdemes eladni. Mer ha üsző, akkor jó.

A másik: Pedig most, hogy nem igen van takarmány, romlik ám a jószág.

Az egyik: De azér csak ne adja kend el. Ha egyszer jókötésü, szép jószág.

A másik: (Megpiszkálja a pipát egy szalmaszállal.) Hát az. Hála Istennek. Amikor meglett, olyan vót, hogy a szomszédok csudájára jártak. Ugy nézegették, hogy szinte féltettem a szem-veréstől.

Az egyik: Jótette kend. Nekem is vót egy csikóm. Az alvégi kovács mindéig csak nézte. Montam is neki, hogy megverj szemmel. De csak nevetett rajta, hogy az babonaság. Oszt mégis vége lett a csikónak.

A másik: Ugyi! Hanem azér csak kárálnak, hogy nincs szemverés. Pedig már hogyne vóna? Híszzen megérzi azt az állat. Aki üsmeri a jószágot, az tuggya. Mer az érti a jószág nézését.

Az egyik: Érti.

A másik: Az öregek is mindig ezt mondták. Már pedig az mindig igazság vót.

Az egyik: Igasság.

A másik: Tennap bent vótam ott az istállóba. Szép kis gyöngé borgyuja van a csuesnek. Ugy elsi-mogattam. Oszt ugy örült neki a kis állat. Meg is nyalta a kezemet.

Az egyik: Kendnek is? Mer én is bent jártam. Mikor mán mindenki aludt. Jól esik az ember lelkének, ha ennyi idő után megsimogathat valami borgyut.

A másik: Oszt kend is ugy vót vele?

Az egyik: Ugy.